

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 25 października 2018 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Zabezpieczenie społeczne – Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 – Artykuł 12 ust. 1 – Rozporządzenie (WE) nr 987/2009 – Artykuł 14 ust. 1 – Pracownicy delegowani – Właściwe ustawodawstwo – Zaświadczenie A1 – Podleganie pracownika ustawodawstwa państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma pracodawca – Warunki

W sprawie C-451/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Administrativen sad Veliko Tarnovo (sąd administracyjny w Wielkim Tyrnowie, Bułgaria) postanowieniem z dnia 19 lipca 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 lipca 2017 r., w postępowaniu:

„Walltopia” AD

przeciwko

Direktor na Teritorialna direktsia na Natsionalnata agentsia za prihodite – Veliko Tarnovo,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: J.C. Bonichot, prezes pierwszej izby, pełniący obowiązki prezesa szóstej izby, E. Regan (sprawozdawca) i C.G. Fernlund, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Direktor na Teritorialna direktsia na Natsionalnata agentsia za prihodite – Veliko Tarnovo przez D. Bonewą, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Martina oraz N. Nikolową, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* Język postępowania: bułgarski.

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 lit. j) i l) oraz art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2004, L 200, s. 1), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U. 2012, L 149, s. 4) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 883/2004”), a także art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2009, L 284, s. 1).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy „Walltopią” AD a Direktor na Teritorialna direksia na Natsionalnata agentsia za prihodite – Veliko Tarnovo (dyrektorem dyrekcji terytorialnej krajowej agencji przychodów publicznych w Wielkim Tyrnowie, Bułgaria) dotyczącego zgodności z prawem decyzji o odmowie wydania zaświadczenia o mającym zastosowanie wobec pracownika Walltopii ustawodawstwie.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 883/2004

- 3 Artykuł 1 rozporządzenia 883/2004, zatytułowany „Definicje”, który znajduje się w rozdziale I tego rozporządzenia, noszącym tytuł „Przepisy ogólne”, stanowi:

„Do celów stosowania niniejszego rozporządzenia:

[...]

- c) określenie »ubezpieczony«, w odniesieniu do działów ubezpieczenia społecznego objętych przepisami tytułu III, rozdział 1 i 3, oznacza każdą osobę spełniającą warunki wymagane na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego właściwego zgodnie z tytułem II, do posiadania prawa do świadczeń, z uwzględnieniem przepisów niniejszego rozporządzenia;

[...]

- j) określenie »zamieszkanie« oznacza miejsce, w którym osoba zwykle przebywa;

[...]

- l) określenie »ustawodawstwo« oznacza, w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego, przepisy ustawowe, wykonawcze i inne oraz obowiązujące środki wykonawcze odnoszące się do działów systemu zabezpieczenia społecznego, objętych art. 3 ust. 1;

[...]”.

- 4 Na mocy art. 2, zatytułowanego „Zakres podmiotowy”, który znajduje się w tytule I tego rozporządzenia:

„1. Niniejsze rozporządzenie stosuje się do obywateli państwa członkowskiego, bezpieczeństwa i uchodźców mieszkających w państwie członkowskim, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich oraz do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu.

2. Ponadto niniejsze rozporządzenie stosuje się do osób pozostałych przy życiu po osobach zmarłych, które podlegały ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich, niezależnie od obywatelstwa tych osób, o ile pozostali przy życiu są obywatelami jednego z państw członkowskich lub bezpieczeństwa, lub uchodźcami, zamieszkującymi na terytorium jednego z państw członkowskich”.

- 5 Artykuł 11 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Zasady ogólne”, zamieszczony w jego tytule II, zatytułowanym „Określanie mającego zastosowanie ustawodawstwa”, stanowi:

„1. Osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Ustawodawstwo takie określone jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu.

2. Do celów stosowania przepisów tego tytułu osoby otrzymujące świadczenia pieniężne z powodu lub w konsekwencji swej [pracy najemnej lub] na własny rachunek uważane są za wykonujące wspomnianą pracę. Nie dotyczy to świadczeń z tytułu inwalidztwa, emerytur ani rent rodzinnych, ani też rent z tytułu wypadków przy pracy lub chorób zawodowych lub świadczeń pieniężnych z tytułu choroby obejmujących leczenie przez czas nieokreślony.

3. Zgodnie z przepisami art. 12 do 16:

- a) osoba wykonująca w państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;
- b) urzędnik służby cywilnej podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, jakiemu podlega zatrudniająca go administracja;
- c) osoba otrzymująca zasiłek dla bezrobotnych zgodnie z przepisami art. 65 na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego zamieszkania podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;
- d) osoba powołana lub odwołana ze służby w siłach zbrojnych lub służby cywilnej w państwie członkowskim podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;
- e) każda inna osoba, do której nie mają zastosowania przepisy lit. a) do d) podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, bez uszczerbku dla innych przepisów niniejszego rozporządzenia, gwarantujących jej świadczenia na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku innych państw członkowskich.

[...]”.

- 6 Artykuł 12 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Zasady szczególne”, zawarty w jego tytule II, w ust. 1 stanowi:

„Osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie prowadzi tam swą działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego do wykonywania pracy w imieniu tego pracodawcy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i że osoba ta nie jest wysłana, by zastąpić inną osobę”.

Rozporządzenie nr 987/2009

- 7 Artykuł 14 rozporządzenia nr 987/2009, zatytułowany „Szczegółowe uregulowania dotyczące art. 12 i 13 [rozporządzenia nr 883/2004]”, zawarty w tytule II tego pierwszego rozporządzenia, zatytułowanego z kolei „Określanie mającego zastosowanie ustawodawstwa”, w ust. 1 przewiduje:

„Do celów stosowania art. 12 ust. 1 rozporządzenia podstawowego »osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie tam prowadzi swoją działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego«, oznacza także osobę zatrudnioną w celu oddelegowania jej do innego państwa członkowskiego, pod warunkiem że osoba ta bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca”.

Prawo bułgarskie

Konstytucja Republiki Bułgarii

- 8 Zgodnie z art. 51 ust. 1 konstytucji Republiki Bułgarii „[o]bywatele mają prawo do zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej”.
- 9 Zgodnie z art. 51 ust. 2 tej konstytucji:

„Osoby pozbawione tymczasowo zatrudnienia korzystają z zabezpieczenia społecznego zgodnie z warunkami i procedurą określonymi w ustawie”.

- 10 Zgodnie z art. 52 ust. 1 wspomnianej konstytucji:

„Obywatele mają prawo do ubezpieczenia zdrowotnego zapewniającego im dostępną opiekę medyczną i do bezpłatnego korzystania ze służby zdrowia zgodnie z warunkami i procedurą określonymi w ustawie”.

Kodeks pracy

- 11 Artykuł 121 ust. 1 Kodeksu na truda (kodeksu pracy) ma następujące brzmienie:

„Jeśli jest to konieczne dla zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstwa, pracodawca może oddelegować pracownika do wykonywania obowiązków pracowniczych poza jego miejsce pracy na okres nieprzekraczający 30 następujących po sobie dni kalendarzowych”.

Kodeks zabezpieczenia społecznego

- 12 Artykuł 4 ust. 1 pkt 1 Kodeksu za sotsialno osiguriavane (kodeksu zabezpieczenia społecznego) stanowi:

„Zabezpieczeniem społecznym z tytułu chorób i macierzyństwa, inwalidztwa w wyniku choroby, starości lub śmierci, wypadków przy pracy, chorób zawodowych i bezrobocia na podstawie niniejszego kodeksu obowiązkowo objęci są pracownicy, niezależnie od charakteru ich pracy, sposobu wynagrodzenia i źródła dochodów, z wyjątkiem osób, o których mowa w art. 4a ust. 1; osoby objęte programami pomocy z tytułu macierzyństwa i pomocy na zatrudnienie nie są objęte ubezpieczeniem na wypadek bezrobocia, jeśli odnośny program to przewiduje”.

13 Artykuł 9 ust. 2 pkt 4 wspomnianego kodeksu stanowi:

„Za okres ubezpieczenia, bez zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne, uważa się okres pobierania przez daną osobę zasiłku z tytułu bezrobocia”.

Ustawa o ubezpieczeniu zdrowotnym

14 Z art. 33 ust. 1 pkt 1 Zakon za zdravnoto osiguriavane (ustawy o ubezpieczeniu zdrowotnym) wynika, że każdy obywatel bułgarski, który nie jest równocześnie obywatelem innego państwa, jest obowiązkowo objęty krajowym systemem ubezpieczenia zdrowotnego.

15 Zgodnie z art. 40 ust. 1 owej ustawy:

„Składki na ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonego, obliczone zgodnie z art. 29 ust. 3, są ustalane z uwzględnieniem następujących dochodów i pobierane w następujący sposób:

[...]

8. w przypadku osób pobierających zasiłek z tytułu bezrobocia – kwota wypłacanych świadczeń; składki są pobierane z budżetu państwa najpóźniej dziesiątego dnia miesiąca następującego po miesiącu, do którego się odnoszą.

[...]”.

16 Artykuł 40 ust. 5 wspomnianej ustawy przewiduje w szczególności, że każda osoba, która nie jest objęta ubezpieczeniem na mocy ust. 1, 2 i 3, jest zobowiązana do zapłaty składek na zabezpieczenie społeczne.

Zarządzenie o delegowaniu pracowników oraz stażach specjalizacyjnych za granicą

17 Artykuł 2 ust. 1 Naredba za sluzhebnite komandirovki i spetsializatsii v chuzhbina (zarządzenia o oddelegowaniu pracowników oraz stażach specjalizacyjnych za granicą) ma następujące brzmienie:

„Delegowanie za granicę polega na wysłaniu osoby za granicę w celu wykonania konkretnej pracy na polecenie organu delegującego daną osobę”.

Spór w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

18 W dniu 15 września 2016 r. Walltopia, spółka z siedzibą w Bułgarii, zawarła umowę o pracę z Petyem Stefanovem Punchevem, obywatelem Bułgarii, dotyczącą świadczenia pracy w Sofii (Bułgaria) od dnia 16 września 2016 r. W umowie tej przewidziano sześciomiesięczny okres próbny.

19 Wcześniej P.S. Punchev pracował dla kilku pracodawców, przy czym ostatni stosunek pracy ustał w dniu 1 marca 2015 r.

20 Petyo Stefanov Punchev był oddelegowany przez Walltopię do Zjednoczonego Królestwa na okres od 26 września do 6 października 2016 r.

21 W dniu 25 października 2016 r. Walltopia zwolniła P.S. Puncheva.

22 W dniu 13 stycznia 2017 r. Walltopia złożyła wniosek do Teritorialna direktsia na Natsionalnata agentsia za prihodite – Veliko Tarnovo (dyrekcji terytorialnej krajowej agencji przychodów publicznych w Wielkim Tyrnowie) (zwanej dalej „rozpatrywanym organem krajowym”) o wydanie zaświadczenia A1

potwierdzającego, że ustawodawstwo bułgarskie miało zastosowanie wobec P.S. Puncheva podczas jego oddelegowania. We wniosku Walltopia zawarła w szczególności dane przedsiębiorstwa, do którego P.S. Punchev był oddelegowany, a także czas trwania oddelegowania. Wskazała ona także, że zainteresowany został zatrudniony w celu tego oddelegowania oraz że w jego trakcie pozostawał on pracownikiem Walltopii i był przez nią wynagradzany, i że korzystał z ubezpieczenia społecznego obejmującego ryzyka związane ze zdrowiem.

- 23 Decyzją z dnia 27 stycznia 2017 r. wyższy inspektor ds. przychodów publicznych rozpatrywanego organu krajowego odmówił wydania świadectwa, o które się zwrócono, na tej podstawie, że nie został spełniony wymóg podlegania pracownika ustawodawstwu bułgarskiemu od co najmniej miesiąca przed rozpoczęciem oddelegowania. Ponieważ P.S. Punchev nie pobierał w tym okresie zasiłku z tytułu bezrobocia, nie można go było uznać za ubezpieczonego.
- 24 W następstwie odwołania wniesionego od tej decyzji owa decyzja została utrzymana w mocy w dniu 27 lutego 2017 r. decyzją dyrektora tego samego organu.
- 25 Sąd odsyłający, do którego wpłynęła skarga na tę decyzję odmowną, zauważa, że zgodnie z art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 osoba delegowana nadal podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym jej pracodawca normalnie prowadzi działalność, tylko w przypadku, gdy spełnione są pewne warunki, czyli gdy oddelegowanie nie przekracza 24 miesięcy i gdy osoba ta nie zostaje wysłana, by zastąpić inną osobę delegowaną. Zdaniem tego sądu jest bezsporne, że w sporze w postępowaniu głównym warunki te są spełnione.
- 26 Natomiast sąd odsyłający zastanawia się, czy stanowisko rozpatrywanego organu krajowego, zgodnie z którym P.S. Punchev nie podlegał przed rozpoczęciem świadczenia pracy najemnej w Walltopii ustawodawstwu bułgarskiemu, jest zgodne z celem i rozumieniem art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004.
- 27 W tym zakresie sąd odsyłający podnosi, że zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu zdrowotnym osoba jest zobowiązana do zapłaty obowiązkowych składek na zabezpieczenie społeczne, niezależnie od tego, czy świadczyła pracę. Niezapłacenie tych składek pozbawia ją prawa do bycia objętą zabezpieczeniem społecznym.
- 28 Sąd odsyłający żywi ponadto wątpliwości co do kwestii, czy powinien uwzględnić obywatelstwo danej osoby, w przypadku gdy jest ona obywatelem państwa członkowskiego, lub jej zwykłe miejsce zamieszkania w rozumieniu art. 1 lit. j) rozporządzenia nr 883/2004. W przypadku gdyby ani obywatelstwo, ani zwykłe miejsce zamieszkania nie stanowiły istotnych elementów wykładni, wspomniany sąd zastanawia się nad elementami, jakie należy uwzględnić w celu dokonania wykładni wyrażenia „podlega [...] ustawodawstwu” zawartemu w art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z wyrażeniem „podlega ustawodawstwu” zawartym w art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004.
- 29 W tych okolicznościach Administrativen sad Veliko Tarnovo (sąd administracyjny w Wielkim Tyrnowie, Bułgaria) postanowił zawiesić postępowanie i zadać Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:
- „1) Czy art. 14 ust. 1 rozporządzenia [nr 987/2009] i art. 12 ust. 1 rozporządzenia [nr 883/2004] należy interpretować w ten sposób, że wskazany w nich pracownik najemny nie podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę jego pracodawca, mając na względzie okoliczność, że zgodnie ze wskazanym w art. 1 lit. l) rozporządzenia [nr 883/2004] krajowym ustawodawstwem osoba ta nie miała statusu osoby ubezpieczonej w tym państwie członkowskim bezpośrednio przed rozpoczęciem pracy w charakterze pracownika najemnego?

- 2) W wypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze, czy przy wykładni brzmienia i znaczenia pojęcia »podlega [...] ustawodawstwu« wskazanego w art. 14 ust. 1 rozporządzenia [nr 987/2009] w związku z pojęciem »podlega ustawodawstwu« wskazanym w art. 12 ust. 1 rozporządzenia [nr 883/2004] dopuszczalne jest uwzględnienie przez sąd krajowy okoliczności, że dana osoba posiada obywatelstwo państwa członkowskiego, w sytuacji gdy pracownik w każdym razie podlegał krajowym uregulowaniom prawnym przez sam fakt posiadanego obywatelstwa?
- 3) W wypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej również na poprzednie pytanie, czy przy stosowaniu wskazanych w tym pytaniu pojęć sąd krajowy może uwzględnić fakt zwykłego i trwałego zamieszkania danej osoby w rozumieniu określonym w art. 1 lit. j) rozporządzenia [nr 883/2004]?
- 4) W wypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej również na pytanie trzecie, jakie kwestie związane z wykładnią powinien uwzględnić sąd krajowy w celu określenia znaczenia pojęcia »podlega ustawodawstwu« wskazanego w art. 12 ust. 1 rozporządzenia [nr 883/2004] i pojęcia »podlega [...] ustawodawstwu« wskazanego w art. 14 ust. 1 rozporządzenia [nr 987/2009] w celu zastosowania dokładnego znaczenia tych przepisów?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 30 Poprzez swe cztery pytania, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że pracownika zatrudnionego w celu oddelegowania do innego państwa członkowskiego należy uznać za pracownika, który „bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma [jego] pracodawca” w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009, jeżeli bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia, i mimo że nie posiadał statusu osoby ubezpieczonej na podstawie tego ustawodawstwa, pracownik ten posiadał obywatelstwo wspomnianego państwa członkowskiego, a jego miejsce zamieszkania w rozumieniu art. 1 lit. j) rozporządzenia nr 883/2004 znajdowało się w tym samym państwie członkowskim.
- 31 W niniejszym przypadku z postanowienia odsyłającego wynika, że P.S. Punchev, obywatel bułgarski, został zatrudniony przez Walltopię w celu oddelegowania do Zjednoczonego Królestwa. Następnie rozpatrywany organ krajowy odmówił wydania Walltopii zaświadczenia A1 potwierdzającego, że ustawodawstwo bułgarskie miało wobec P.S. Puncheva zastosowanie z tego względu, że nie podlegał on wspomnianemu ustawodawstwu od co najmniej miesiąca przed jego oddelegowaniem.
- 32 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie prowadzi tam swą działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego do wykonywania pracy w imieniu tego pracodawcy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i że osoba ta nie została wysłana, by zastąpić inną osobę delegowaną.
- 33 Natomiast w art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 wyjaśniono, że osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie prowadzi tam swoją działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, „oznacza także osobę zatrudnioną w celu oddelegowania jej do innego państwa członkowskiego, pod warunkiem że osoba ta bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca”.

- 34 Z samego brzmienia art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 wynika, że okoliczność, iż dana osoba jest zatrudniona w celu delegowania do innego państwa członkowskiego, nie stoi na przeszkodzie temu, aby można ją było uznać za „osob[ę], która wykonuje pracę najemną w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie tam prowadzi swą działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego” w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, tak że jeśli tak jest, z zastrzeżeniem spełnienia pozostałych warunków przewidzianych w tym ostatnim przepisie, które nie są przedmiotem rozpatrywanego w niniejszej sprawie odesłania prejudycjalnego, osoba ta nadal podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym pracodawca normalnie prowadzi swoją działalność zgodnie z tym ostatnim przepisem.
- 35 O ile w ten sposób nie wymaga się, do celów stosowania art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, by osoba zatrudniana do celów oddelegowania do innego państwa członkowskiego wykonywała w państwie członkowskim, w którym jej pracodawca normalnie prowadzi działalność, pracę najemną w imieniu pracodawcy przed jej oddelegowaniem, o tyle z brzmienia art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 wynika, że osoba ta powinna bezpośrednio przed rozpoczęciem jej oddelegowania już podlegać ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca.
- 36 Takie rozumienie art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 pozostaje w zgodzie z art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, który przewiduje, jak zostało przypomniane w pkt 32 niniejszego wyroku, że o ile wszystkie warunki przewidziane w tym przepisie są spełnione, dana osoba „nadal podlega” ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym pracodawca delegujący ma swoją siedzibę, co potwierdza, że osoba ta powinna podlegać temu ustawodawstwu już przed jej oddelegowaniem.
- 37 Podobnie, wykładnia, zgodnie z którą osoba zatrudniona w celu oddelegowania do innego państwa członkowskiego powinna już podlegać ustawodawstwu państwa członkowskiego pracodawcy, który ją deleguje, aby jej sytuacja była objęta art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 – przy czym przepis ten stanowi odstępstwo od zasady ogólnej przewidzianej w art. 11 ust. 3 lit. a) tego rozporządzenia – znajduje także potwierdzenie w celach wyznaczonych w art. 12 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia.
- 38 Celem tego ostatniego przepisu jest w szczególności ułatwienie korzystania ze swobodnego świadczenia usług z myślą o przedsiębiorstwach, które z niego korzystają poprzez delegowanie pracowników do państw członkowskich innych niż te, w których owe przedsiębiorstwa mają siedzibę. Przepis ten zmierza w ten sposób do przewyższania przeszkód, które mogłyby zakłócać swobodę przepływu pracowników, oraz do stymulowania wzajemnego przenikania gospodarczego poprzez unikanie utrudnień administracyjnych, zwłaszcza dla pracowników i przedsiębiorstw (zob. analogicznie wyrok z dnia 10 lutego 2000 r., FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 39 W szczególności, w celu uniknięcia tego, by przedsiębiorstwo z siedzibą na terytorium państwa członkowskiego nie było zobowiązane do obejmowania swych pracowników, podlegających normalnie ustawodawstwu dotyczącemu zabezpieczenia społecznego tego państwa, systemem zabezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego, do którego zostają oni wysłani w celu wykonywania pracy przez czas określony – co czyniłoby bardziej skomplikowanym korzystanie ze swobodnego przepływu usług – art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 pozwala przedsiębiorstwu na zachowanie przynależności jego pracowników do systemu zabezpieczenia społecznego pierwszego państwa członkowskiego, o ile przedsiębiorstwo to przestrzega warunków dotyczących tej swobody świadczenia usług (zob. analogicznie wyrok z dnia 10 lutego 2000 r., FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 40 Należy zatem zbadać, czy osobę zatrudnioną w celu oddelegowania w innym państwie członkowskim i znajdującą się w sytuacji takiej jak P.S. Punchev należy uznać za osobę, która „bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca” w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009.

- 41 W tym zakresie należy najpierw przypomnieć, że przepisy tytułu II rozporządzenia nr 883/2004, do których zalicza się jego art. 11–16, stanowią kompletny i jednolity system norm kolizyjnych. Przepisy te mają na celu nie tylko uniknięcie jednoczesnego zastosowania kilku krajowych ustawodawstw i mogących z tego wyniknąć komplikacji, lecz również zapobieżenie pozbawieniu osób objętych zakresem stosowania tego rozporządzenia ochrony w dziedzinie zabezpieczenia społecznego – wobec braku ustawodawstwa, jakie miałyby do nich zastosowanie (zob. analogicznie wyrok z dnia 1 lutego 2017 r., Tolley, C-430/15, EU:C:2017:74, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 42 A zatem gdy dana osoba jest objęta podmiotowym zakresem stosowania rozporządzenia nr 883/2004, zdefiniowanym w jego art. 2, to ustanowiona w art. 11 ust. 1 tego rozporządzenia zasada podlegania ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego ma zasadniczo zastosowanie, a właściwe ustawodawstwo krajowe jest określane zgodnie z przepisami tytułu II wspomnianego rozporządzenia (zob. analogicznie wyrok z dnia 1 lutego 2017 r., Tolley, C-430/15, EU:C:2017:74, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 43 Jeśli chodzi o art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, ma on jedynie na celu określenie, z zastrzeżeniem art. 12–16 tego rozporządzenia, ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie do osób znajdujących się w jednej z sytuacji wskazanych w lit. a)–e) tego przepisu (zob. analogicznie wyrok z dnia 1 lutego 2017 r., Tolley, C-430/15, EU:C:2017:74, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 W niniejszym przypadku sąd odsyłający wydaje się twierdzić, że sytuacja P.S. Puncheva bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia w Walltopii nie była objęta żadnym z przypadków, o których mowa w art. 11 ust. 3 lit. a)–d) rozporządzenia nr 883/2004, czego ustalenie należy do tego sądu.
- 45 Gdyby tak było, z art. 11 ust. 3 lit. e) rozporządzenia nr 883/2004 wynika, że ustawodawstwo bułgarskie znajdowało w każdym razie zastosowanie do P.S. Puncheva bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia w Walltopii. Zgodnie z tym ostatnim przepisem każda inna osoba, do której nie mają zastosowania przepisy art. 11 ust. 3 lit. a)–d) tego rozporządzenia, podlega bowiem ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, bez uszczerbku dla innych przepisów wspomnianego rozporządzenia, gwarantujących jej świadczenia na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku innych państw członkowskich. Tymczasem, jak wynika z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, P.S. Punchev bezpośrednio przed rozpoczęciem tego zatrudnienia miał miejsce zamieszkania – w rozumieniu art. 1 lit. j) rozporządzenia nr 883/2004 – w Bułgarii.
- 46 Następnie, o ile obywatelstwo danej osoby może w stosownym przypadku okazać się istotne dla ustalenia, czy osoba ta objęta jest podmiotowym zakresem stosowania rozporządzenia nr 883/2004, określonym w art. 2 tego rozporządzenia, o tyle nie zalicza się ono jako takie do kryteriów określonych przez normy kolizyjne zawarte w tytule II tego rozporządzenia, co w tym przypadku oznacza, że okoliczność, iż P.S. Punchev posiada obywatelstwo bułgarskie, nie może w żadnym razie sama w sobie być rozstrzygająca dla celów zastosowania wspomnianych norm.
- 47 Wreszcie, jeśli chodzi o okoliczność, że organ krajowy rozpatrywany w postępowaniu głównym uznał, iż ponieważ P.S. Punchev nie miał już prawa do ubezpieczenia zdrowotnego i nie był „ubezpieczony” na podstawie prawa bułgarskiego, ustawodawstwo bułgarskie nie miało do niego zastosowania, należy przypomnieć, że przepisy tytułu II rozporządzenia nr 883/2004 mają jedynie na celu określenie ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie do osób objętych zakresem zastosowania tego rozporządzenia. Ich celem nie jest ustalenie warunków, od których zależy istnienie uprawnienia lub obowiązku przystąpienia do systemu zabezpieczenia społecznego lub do takiego czy innego działu tego systemu. Jak Trybunał wielokrotnie orzekł, określenie tych warunków należy do ustawodawstwa każdego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok z dnia 3 maja 1990 r., Kits van Heijningen, C-2/89, EU, EU:C:1990:183, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 48 Jednakże przy określaniu warunków istnienia prawa do przystąpienia do systemu zabezpieczenia społecznego państwa członkowskie są zobowiązane przestrzegać obowiązujących przepisów prawa Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 3 maja 1990 r., *Kits van Heijningen*, C-2/89, EU:C:1990:183, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo). W szczególności zawarte w rozporządzeniu nr 883/2004 normy kolizyjne mają wobec państw członkowskich charakter bezwzględnie wiążący i państwa te nie mają zatem uprawnień pozwalających im określić, w jakim zakresie zastosowanie ma ich własne ustawodawstwo lub ustawodawstwo innego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyroki: z dnia 23 września 1982 r., *Kuijpers*, 276/81, EU:C:1982:317, pkt 14; z dnia 12 czerwca 1986 r., *Ten Holder*, 302/84, EU:C:1986:242, pkt 21; z dnia 14 października 2010 r., *van Delft i in.*, C-345/09, EU:C:2010:610, pkt 51, 52; a także z dnia 13 lipca 2017 r., *Szoja*, C-89/16, EU:C:2017:538, pkt 42).
- 49 Warunki istnienia prawa do przystąpienia do systemu zabezpieczenia społecznego nie mogą zatem powodować wyłączenia z zakresu stosowania danego ustawodawstwa osób, do których na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 ustawodawstwo to ma zastosowanie (zob. podobnie wyrok z dnia 3 maja 1990 r., *Kits van Heijningen*, C-2/89, EU:C:1990:183, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo). Jak bowiem przypomniano w pkt 41 niniejszego wyroku, przepisy tytułu II tego rozporządzenia mają na celu w szczególności zapobieżenie sytuacji, w której osoby objęte zakresem stosowania tego rozporządzenia byłyby pozbawione ochrony w dziedzinie zabezpieczenia społecznego, wobec braku ustawodawstwa, jakie miałyby do nich zastosowanie.
- 50 Tymczasem w niniejszej sprawie z przedłożonych Trybunałowi akt sprawy nie wynika, że ustawodawstwo państwa członkowskiego innego niż Republika Bułgarii miało zastosowanie do P.S. Puncheva bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia w Walltopii, czego ustalenie należy jednak do sądu odsyłającego.
- 51 W świetle powyższych rozważań na przedstawione pytania należy odpowiedzieć, że art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że pracownika zatrudnionego w celu oddelegowania do innego państwa członkowskiego należy uznać za osobę, która „bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca” w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009, nawet jeśli pracownik ten nie miał statusu osoby ubezpieczonej na podstawie ustawodawstwa tego państwa członkowskiego bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia, o ile w tym momencie pracownik miał miejsce zamieszkania we wspomnianym państwie członkowskim, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

W przedmiocie kosztów

- 52 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w związku z art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r., należy interpretować w ten sposób, że pracownika zatrudnionego w celu oddelegowania do innego państwa członkowskiego należy uznać za osobę, która „bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca” w rozumieniu

art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009, nawet jeśli pracownik ten nie miał statusu osoby ubezpieczonej na podstawie ustawodawstwa tego państwa członkowskiego bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia, o ile w tym momencie pracownik miał miejsce zamieszkania we wspomnianym państwie członkowskim, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

Podpisy